

Література:

1. Анализ динамики отраслевой и технологической структуры экономики стран ОЭСР / А. А. Акаев, А. И. Михайлушкин, А. И. Сарыгулов, В. Н. Соколов // Экон. политика. – 2009. – № 2. – С. 116–127.
2. Валовий внутрішній продукт України за 2014 рік / Експрес-випуск Держкомстату України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov>.
3. Ватник П. А. Измерение пропорциональности / П. А. Ватник // Математическое моделирование в экономике и управлении : сб. науч. тр. – СПб. : СПбГИЭУ, 2009. – Вып. 2.
4. ВНД на душу населення за методом Атласу (у фактичних доларах США). – Режим доступу : <http://data.worldbank.org>.
5. Зовнішня торгівля України товарами та послугами. Статистичний збірник / Держкомстат України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Красильников О. Ю. Структурные сдвиги в экономике: теория и методология. – Саратов : Науч. кн., 1999. – 74 с.
7. Рівень технологій товарів промисловості, що реалізуються EU-27. – Режим доступу : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-13-001/EN/KS-SF-13-001-EN.PDF.
8. Смаглюк А. А. Отраслевые и технологические структурные пропорции в экономике Украины / А. А. Смаглюк // Вестн. УМО. Экономика, статистика и информатика. – М., 2013. – № 4. – С. 107–112.
9. EU KLEMS Growth and Productivity Accounts: November 2009 Release, updated March 2011. – Режим доступу : <http://www.euklems.net>.

Smahliuk A. A. Industry and technological structure of economy of Ukraine.

Quality parameters and values of the rational sectoral and technological proportions have been determined, and basic directions of the structural policy in the context of their rationalization for the economy of Ukraine are outlined.

Key words: sectoral and technological structures of economy, structural proportions, restructuring, structural policy.

Надійшла до редколегії 31.03.2015 р.

УДК 351.746:338.439

Я. В. Алексеєва,

голов. спеціаліст сектора міжнародних зв'язків ОРІДУ НАДУ,
аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ,
м. Одеса

ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуто проблеми продовольчого забезпечення держави та шляхи їхнього вирішення. Визначено проблемні питання для застосування механізмів державного управління та зроблено висновки щодо основних заходів державного регулювання у сфері продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольча безпека, агропромисловий комплекс, економіка, державне регулювання, реформування.

Продовольча безпека звичайно розуміється як забезпечення населення продовольством. Розвиненому суспільству потрібне забезпечення корисним, безпечним для здоров'я і досить дешевим продовольством. При цьому проблема екологічної безпеки продуктів харчування і здоров'я населення, а також питання якості продовольства в останні роки набувають особливої актуальності. Наше суспільство ще не усвідомило, що це не частина екологічної проблеми, а її квінтесенція, суть.

Значущість продуктів харчування в забезпеченні життєдіяльності людини була тим чинником, завдяки якому світовий продовольчий ринок склався набагато раніше за інші ринки. Проте продовольча проблема – невідповідність між наявним і необхідним рівнями споживання продуктів харчування – досі залишається однією з найгостріших.

Без забезпечення населення достатньою кількістю продовольства відповідної якості неможливо досягти сталого соціально-економічного розвитку суспільства. Диспропорції в розвитку виробництва продовольства у світовому просторі, наявність територій, населення яких недоїдає, і навіть голодує, визначили глобальний характер продовольчої безпеки.

В Україні, як і в інших країнах з емерджентною економікою, відмова на початку 90-х рр. XX ст. від державного впливу на формування ринкових відносин руйнівним чином вплинула на сільськогосподарський сектор країни і різко знизила рівень продовольчої безпеки. Загострення під впливом глобалізації соціально-економічних суперечностей між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, існування інших глобальних викликів, як-от: збільшення антропогенного навантаження на природне середовище, зміна клімату, вичерпність ресурсів, зростання чисельності населення тощо, актуалізують пошук шляхів розв'язання продовольчої проблеми і забезпечення продовольчої безпеки [3].

Поява на продовольчому ринку генетично модифікованих продуктів (ГМП), невизначеність їхнього впливу на здоров'я людини і навколишнє середовище викликали необхідність активного втручання держави в регулювання обігу ГМП. Зростання ролі держави щодо створення продовольчої безпеки відновило дискусію між прихильниками ліберальних теорій розвитку ринку та їхніми опонентами, що вимагає подальшого дослідження можливостей і форм узгодження дії ринкового і державного механізмів управління.

Незважаючи на різноплановість підходів до висвітлення цієї тематики в наукових виданнях, недостатньо вивченими залишаються критерії, чинники та методологічні аспекти визначення рівня продовольчого забезпечення країни в цілому. У сучасній науковій літературі за ознакою масштабності розрізняють декілька видів продовольчого забезпечення: світове, національне, регіональне та особисте. У зв'язку з цим існує потреба визначення колективного продовольчого забезпечення з обов'язковим пріоритетом найвразливіших, незабезпечених верств населення за умови фізичної та економічної доступності продуктів харчування в такій кількості й такій якості, які необхідні для підтримання життя та дієздатності людини при максимально можливій незалежності держави.

Питанням державного регулювання забезпечення продовольчої безпеки приділяли увагу українські та зарубіжні вчені. Серед українських авторів слід виділити, зокрема, Ю. Білика, П. Борщевського, В. Геєця, Л. Дейнеко, М. Корецького, О. Кочеткова, І. Лукінова, Р. Маркова, Г. Мостового, П. Саблука, В. Трегобчука, В. Шамрая, В. Юрчишина та ін. [10].

До невирішених частин загальної проблеми, яким присвячено статтю, належить вивчення й систематизація державних заходів для забезпечення продовольчої безпеки.

Метою дослідження є вивчення проблемних питань у сфері продовольчого забезпечення України та пошук шляхів до їхнього вирішення.

Продовольча безпека відіграє визначальну роль, оскільки вона забезпечує реалізацію життєво важливих інтересів населення, суспільства і держави та справляє безпосередній вплив на забезпечення національної безпеки. Тому державна

Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку

агропродовольча політика потребує вдосконалення в напрямі підпорядкування інтересам людини, упровадження соціально орієнтованої економіки, забезпечення економічної свободи громадян та високої продуктивності праці. На всіх рівнях державного управління необхідно більш активно піклуватися про продовольчу безпеку громадян, сприяти чесній конкуренції, адекватно реагувати на небезпеки та загрози в цій сфері.

Державна продовольча політика має базуватись на національних пріоритетах, враховувати необхідність інтеграції України до світового економічного простору та здійснюватися за напрямками: митна політика; фінансово-кредитна політика; цінова політика; структурна політика; науково-технічна політика; соціальна політика, а також контроль за якістю та безпекою продовольства, крім того, адаптація українського законодавства до міжнародних норм.

Розроблення та реалізація комплексу митно-тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності у сфері імпорту продовольчих товарів повинна стати однією з найважливіших функцій держави щодо забезпечення продовольчої безпеки країни. Вжиті заходи дадуть можливість забезпечити захист економічних інтересів національних виробників.

З огляду на той факт, що Україна все ще практикує протекціоністську митну політику, що характеризується високим рівнем мита і низьким рівнем використання нетарифних методів регулювання імпорту продовольчих товарів, пріоритетним напрямом має стати захист внутрішнього продовольчого ринку й економічних інтересів вітчизняних виробників митно-тарифними методами регулювання. Визначаючи основні напрями забезпечення продовольчої безпеки України та враховуючи, з огляду на сформовану специфіку реалізованої в країні економічної й митної політики, наявну залежність від імпорту продовольства, головним напрямом забезпечення продовольчої безпеки необхідно вибрати більш активне використання такого інструменту тарифного регулювання імпорту продовольчих товарів, як митний тариф, і створення умов для підвищення ефективності його функціонування [7].

Для забезпечення продовольчої безпеки України необхідно посилити державне регулювання та підвищити його ефективність у сфері зовнішньої торгівлі за такими напрямками:

- захист внутрішнього продовольчого ринку й економічних інтересів вітчизняних сільгоспвиробників митно-тарифними і нетарифними методами регулювання;
- раціоналізація структури імпорту-експорту з дотриманням балансу економічних інтересів країни, підприємств АПК й населення;
- перетворення імпортного мита на джерело суто цільового, адресного фінансування підтримки вітчизняного виробника сільськогосподарської продукції;
- створення гнучкої системи регулювання імпорту сільськогосподарської продукції та продуктів її перероблення з метою забезпечення рівних умов конкуренції за продуктами, внутрішні ціни на які за обмінного курсу, що склався, співставні зі світовими, і захисту за продуктами, внутрішні ціни на які вищі за світові.

З метою підвищення рівня продовольчої безпеки населення України, крім державної підтримки і стимулювання розвитку національного аграрно-продовольчого сектора і заходів зі скорочення масштабів бідності, необхідно розробити і законодавчо закріпити механізми підвищення доступності продовольства, виходячи з невідкладних завдань поліпшення здоров'я нації, передбачаючи таке:

- розвиток інфраструктури продовольчого ринку і забезпечення її доступності для всіх товаровиробників аграрно-продовольчого сектора;

– недопущення встановлення міжобласних торговельних бар'єрів, зокрема при закупівлях сільськогосподарської сировини, продукції та продовольства для бюджетних організацій і установ, що поліпшить фізичну доступність продовольства для населення в різних областях України;

– максимально стимулювати перехід від виробництва “знеособленого” продовольства до випуску вітчизняних продовольчих товарів під торговельними марками, що підніме якість і підвищить конкурентоспроможність продукції вітчизняних товаровиробників;

– спростити процедури оцінювання якості та безпеки харчових продуктів, видачі дозволів на продаж молока, м'яса та продуктів їхнього перероблення на продовольчих ринках населених пунктів. Необхідно розробити чітку державну концепцію ціноутворення на продовольство, що забезпечувало б необхідну прибутковість сільськогосподарським товаровиробникам, високу рентабельність і доступність для населення тваринницької продукції.

В основі державного регулювання економічної доступності продуктів харчування в Україні лежить контроль за цінами на соціально значущі види продовольства. Базовим документом державної політики регулювання роздрібних “продуктових цін” є постанова Кабінету Міністрів України “Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)” від 25 грудня 1996 р. № 1548 [4].

Гарантовані ціни на продукцію повинні забезпечувати умови для розширеного відтворення й базуватися на прогнозах платоспроможного попиту різних верств населення. Необхідно уважно переглянути фінансово-кредитну політику АПК. Бюджетні кошти, що виділяються, явно недостатні для ефективного функціонування продовольчого господарства, не забезпечують прибутковості сільськогосподарських товаровиробників на рівні розширеного відтворення, призвели майже до повного згортання розвитку соціально-побутової сфери на селі, відсутності науково-технічного прогресу у сфері аграрного виробництва, зберігання й перероблення сільськогосподарської продукції, різкого падіння продуктивності праці, скорочення посівних площ [2].

Лише обмеження рентабельності виробництва продовольства та контроль за рівнем торговельних націнок не підвищить рівень економічної доступності продуктів харчування для населення, а може і спричинити, навпаки, зменшення обсягу їхнього виробництва.

Стабільність постачання продуктів харчування залежить від розмірів та асортименту нагромадженого резерву продовольства. Держава повинна бути вкрай зацікавлена в постійному нагромадженні резервів і гарантувати сільгоспвиробникам, що вона в будь-який час буде закуповувати їхню продукцію відповідної якості. Така гарантія прийняття продукції зміцнить упевненість сільськогосподарських товаровиробників та захистить їх від банкрутства, спонукатиме розвивати своє господарство, що, кінець кінцем, і приведе до стабілізації ринку.

У забезпеченні стабільного доступу до продовольства важлива роль повинна відводитися державному регулюванню попиту на товари продовольчого ринку, перш за все підтримці пропозиції, цін і доходів виробників. Проте разом із політикою підтримки пропозиції особливої уваги в умовах ринкових відносин, особливо на стадіях їхнього становлення, держава повинна приділяти підтримці попиту для стабілізації й підвищення доходів мільйонів споживачів. Величина реального платоспроможного попиту визначається кількістю тих або інших товарів, яку покупці можуть купити за

Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку

тих цін, що склалися, і за наявних грошових доходів. Розмір пропозиції – це кількість товарів, що є у продажу за даної ціни або може бути надана до продажу [9].

Найважливішим інструментом продовольчого забезпечення є ринок, який через систему ціноутворення, попиту-пропозиції впливає на формування необхідних запасів і рівня споживання. Проте спостерігаються значні розбіжності в структурі й нормах споживання залежно від соціальної приналежності та рівня доходу населення. Про продовольчу незалежність держави можна говорити лише в тому випадку, якщо її населення забезпечується вітчизняними продуктами в обсязі не менше 80–85 % [1].

Загалом, завдання стосовно забезпечення стабільного доступу до продовольства повинні складатися з трьох компонентів: наповнення ринку, якості продовольства та цін на нього.

З погляду аграрної політики держави, метою якої є забезпечення постійного доступу громадян до достатньої кількості продуктів харчування, ця політика повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- 1) наявність продовольства;
- 2) стабільність забезпечення продовольством;
- 3) ефективність використання продовольчої сировини;
- 4) доступність продовольства.

Забезпечення стабільного доступу до продуктів харчування передбачає вирішення проблем організації сільськогосподарського виробництва та відповідного перероблення, його технічної оснащеності, наявності транспортних магістралей і доступних цін транспортування, наявності певної нормативно-законодавчої бази, що визначає необхідну державну участь.

Аналіз стану забезпечення населення країни продовольством свідчить, що вирішення цієї проблеми неможливе без розроблення й упровадження державної концепції та програми забезпечення національної продовольчої безпеки та відновлення агропромислового виробництва, що ґрунтуються на принципах соціально орієнтованої та державно регульованої продовольчої політики та економічної політики в цілому. Головною стратегічною метою продовольчої політики має стати досягнення споживання основних продуктів харчування населенням України на рівні 1990 р. з подальшим покращенням його структури та підвищенням якості продукції вітчизняного виробництва.

Основними напрямками реалізації зазначених цілей з урахуванням умов перехідного періоду є:

- підвищення життєвого рівня та стимулювання платоспроможного попиту населення на продовольство, формування гарантованого державного попиту на важливі види сільськогосподарської продукції й сировини шляхом недопущення заборгованостей з виплати заробітної плати, стипендій, пенсій та соціальних допомог;
- комплексного реформування системи оподаткування, соціальних гарантій та підтримки малозабезпечених; приведення системи оплати працівників бюджетної сфери у відповідність до динаміки обсягів прожиткового мінімуму;
- реформування власного агропромислового виробництва, ліквідація наслідків системної виробничо-фінансової кризи в цій сфері, збільшення обсягів виробництва агропромислової продукції шляхом створення ринкового економічного середовища;
- формування відповідного економічного механізму та системи регулювання внутрішньо- та зовнішньогалузевих відносин;
- ефективного використання наявного ресурсного потенціалу АПК згідно з потребами забезпечення продовольчої безпеки держави; регулювання основних товарних ринків;

- регулювання зовнішньоекономічної діяльності відповідно до стану та завдань розвитку вітчизняного виробництва продукції агропромислового комплексу шляхом раціоналізації експорту завдяки розширенню вивезення продукції глибокого перероблення сільськогосподарської сировини, лікєро-горілчаних виробів і безалкогольних напоїв та значного скорочення імпорту продукції спеціалізації вітчизняного АПК на основі запровадження елементів протекціоністської політики;
- удосконалення земельних відносин та формування цивілізованого ринку землі шляхом створення відповідної нормативно-законодавчої бази в агропромисловому комплексі шляхом запровадження податкових пільг учасникам інвестиційного процесу та збільшення обсягів централізованих капіталовкладень як інструменту державної структурної політики у сфері АПК;
- стимулювання розвитку науково-технічного прогресу, упровадження високих технологій в агропромислове виробництво шляхом підвищення ефективності використання наявного науково-технічного потенціалу АПК;
- відновлення фінансування аграрної науки з державного бюджету до необхідних рівнів;
- вирішення питання формування механізму економічного стимулювання упровадження новітніх технологій та науково-технічних розробок;
- надання продовольчому комплексу пріоритетного розвитку на основі досягнень науки і техніки;
- розвиток системи державного регулювання якості та безпечності харчових продуктів на основі комплексного підходу до контролю, оцінювання та регламентації якості продуктів харчування на всіх етапах їхніх виробництва, перероблення, зберігання і транспортування; удосконалення нормативної бази з цього питання та державної системи стандартизації, регулювання цін на сировину та кінцеву продукцію відповідно до якості товару.

Подальше вивчення даної проблеми буде пов'язано з розробленням механізмів застосування визначених напрямів.

Література:

1. *Гавриленко Т.* Міжнародний імідж споживчого кошика України / Т. Гавриленко // Маркетинг в Україні. – 2010. – № 1. – С. 4–7.
2. *Корецький М. Х.* Правове забезпечення процесу формування якості продукції АПК для харчової промисловості / М. Х. Корецький // Держава та регіони. Серія “Державне управління”. – 2009. – № 2 – С. 112–116.
3. *Котвицька Н. М.* Організаційно-економічні засади ефективної агропродовольчої політики в Україні : автореф. дис. / Н. М. Котвицька. – 2009. – 20 с.
4. *Пархоменко М. М.* Продовольча безпека в системі забезпечення національної безпеки України / М. М. Пархоменко // Правове забезпечення економічного суверенітету держави в умовах міжнародної інтеграції : матеріали круглого столу (м. Донецьк, 23 листоп. 2010 р.) / [наук. ред. В. К. Мамутов] ; НАН України, Ін-т екон.-правових досліджень. – Донецьк : Ноулідж, 2010. – С. 58–60.
5. Про основи національної безпеки України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
6. *Руликівський В.* Система показників оцінювання впливу агропромислового комплексу на ефективність забезпечення продовольчої безпеки держави / В. Руликівський // Вісн. НАДУ при Президентові України. – 2009. – № 1. – С. 114–121.
7. *Скидан О.* Продовольча сфера України в умовах глобалізаційних викликів / О. Скидан // Економіка України. – 2009. – № 11. – С. 53–64.
8. *Фролов А.* Понятійно-категоріальний апарат державного регулювання забезпечення продовольством населення / А. Фролов // Вісн. держ. служби України. – 2011. – № 3. – С. 11–15.

Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку

9. Шевченко О. О. Розвиток державної політики продовольчого забезпечення : автореф. дис. / О. О. Шевченко. – 2009. – 42 с.

10. Шкаберін В. М. Державне регулювання забезпечення продовольчої безпеки в Україні : автореф. дис. / В. М. Шкаберін. – 2006. – 20 с.

Alekseeva Y. V. Measures of state regulation of food security.

The article deals with the problem of food security of the state and their solutions. There were identified the problem areas for the use of mechanisms of public administration and were made the conclusions about the main measures of state regulation in the field of food security.

Key words: food security, agriculture, economy, government regulation, reform.

Надійшла до редколегії 27.03.2015 р.

УДК 329.78

В. С. Баглик,

здобувач науково-дослідної лабораторії управління у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

НАПРЯМИ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Проаналізовано основні напрями та державні заходи щодо активного залучення молодіжних організацій та об'єднань до реалізації сучасної державної молодіжної політики. Розглянуто основні теорії сучасних науковців щодо соціалізації молоді через її активну участь у діяльності молодіжних і дитячих громадських об'єднань, у молодіжних парламентах, урядах, інших консультаційно-дорадчих структурах, створених при органах законодавчої та виконавчої влади різного рівня, органах студентського самоврядування

Ключові слова: соціалізація, державна молодіжна політика, молодіжні й дитячі громадські об'єднання.

За своїм становищем у суспільстві молодь виконує особливі інтегративні функції, зв'язуючи та розвиваючи досвід попередніх поколінь і стаючи через це на певних етапах розвитку суспільства головним його суб'єктом і рушійною силою. Через свій статус, що історично склався, молодь завжди, в усіх суспільствах і в усі часи виступала одночасно і як об'єкт державної політики, і як її суб'єкт. У цьому сенсі молодіжний вік сьогодні справедливо розглядати як поняття не стільки демографічне, скільки соціальне і політичне.

Вплинути на формування активної життєвої та громадської політики молоді в межах державної молодіжної політики можна шляхом активнішого об'єднання молоді в органи самоврядування, асоціації, молодіжні парламенти та інші громадські організації.

Проблеми молоді та вдосконалення механізмів реалізації молодіжної політики завжди були предметом особливої уваги науковців. Цим питанням присвятили свої праці Г. Лукс [3], В. Орлов [4], В. Скуратівський [5], О. Хуснутдінов [7] та ін. Критичний аналіз наукової літератури, присвяченої проблемам формування ефективної стратегії молодіжної політики, свідчить про таке: незважаючи на те, що сукупність знань, нагромаджених із цієї проблематики, достатньо велика, постановка питання про деякі аспекти стратегічного розвитку молоді як окремої соціальної групи в державотворчому процесі є актуальним дослідницьким напрямом.